

CARTA EUROPEANĂ A DREPTURILOR ȘI RESPONSABILITĂȚILOR PERSOANELOR VÂRSTNICE CU NEVOI DE ÎNGRIJIRE PE TERMEN LUNG ȘI DE ASISTENȚĂ

FINAL
Mai 2010

Această Cartă Europeană a fost elaborată de următorii parteneri:

Parteneri europeni :

- AGE PLATFORM Europe, coordonator de proiect
- EDE- Asociația europeană a directorilor de cămine rezidențiale pentru persoanele vârstnice

Parteneri naționali :

- ANBO (NL)
- BIVA (Germania)
- Comuna Sf. Josse(Belgia)
- Fundația națională de Gerontologie (Fr)
- FIPAC(Italia)
- 50+ Hellas (Grecia)
- Mestna Zveza Upokojencev (MZU, SI)
- NIACE (Marea Britanie)
- Asociația Suedeză a Cetățenilor Seniori (SPF, SE)
- ZIVOT 90 (CZ)

cu ajutorul Programului european DAPHNE III care are ca scop prevenirea și combaterea violenței împotriva copiilor, tinerilor și femeilor și protecția victimelor și a grupurilor la risc

DAPHNE

PREAMBUL

Demnitatea umană este inviolabilă. Vârsta și dependența nu pot fi temeiul pentru restricții asupra oricărui drept uman inalienabil și asupra libertății civile recunoscute de standardele internaționale și incluse în constituțiile democratice. Fiecare, independent de sex, vârstă sau dependență are dreptul să bucure de aceste drepturi și libertăți și fiecare este are dreptul să apere drepturile lui umane și civile.

Uniunea Europeană recunoaște și respectă drepturile persoanelor vârstnice care mult mai probabil ajung dependenți de îngrijiri, de a duce o viață demnă și independentă și de-a participa la o viață socială și culturală (Carta drepturilor fundamentale a UE, art.25). Orice restricție a acestor drepturi, dacă sunt cauzate de vârstă și dependență, trebuie să rămână în temeiuri legale clare, proceduri legale transparente, trebuie să fie proporționate, să poată fi revăzute, și mai presus de tot considerarea părții implicate cu cel mai înalt interes. Neglijența și disprețul acestor drepturi trebuie considerate inacceptabile Statele Membre ar trebui să dezvolte politici, care să promoveze aceste drepturi, acasă și în cadrul instituțiilor de îngrijire și să susțină indivizii pentru a fi impuse.

Propunând o CARTĂ EUROPEANĂ «A drepturilor și responsabilităților a persoanelor vârstnice care necesită asistență și îngrijire pe termen lung» în cadrul programului DAPHNE III împotriva abuzului contra vârstnicilor, parteneri EUSTACEA doresc să lanseze o discuție cu Statele Membre EU despre cum se recunoaște și cum se afirmă mai bine drepturile celor mai vulnerabile persoane. Obiectivul lor este de-a oferi o voce a persoanelor vârstnice și de-a se asigura că aceștia sunt asultați de întreaga societate. Membrii AGE și proiectul partenerilor accentuează că vârsta avansată nu implică nici o reducere a drepturilor persoanelor, obligații și responsabilități dar subliniază că o persoană nu poate fi într-o stare permanentă sau temporară de incapacitate și incapabilă de a-și proteja propriile interese.

Carta recunoaște că vasta majoritate fragilă și vulnerabilă a persoanelor vârstnice sunt femei: două din trei persoane cu vârsta de 80 și peste din Europa sunt femei. Mai mult de o treime din ele suferă de boala Alzheimer sau demență, devenind și mai vulnerabile la abuz.

Sănătatea și îngrijirea de lungă durată, incluzând prevenția și intervenția precoce, nu trebuie considerată ca un cost ci ca o investiție de care beneficiază toate grupurile de vârstă. Îngrijirea sănătății UE și serviciile de îngrijire pe termen lung trebuie să fie bazate pe solidaritatea dintre generații, să reflecteze prevederile Tratatului de la Lisabona care statuează că U.E. "*trebuie să combată excluderea socială și discriminarea și trebuie să promoveze justiția socială și protecția, egalitatea dintre femei și bărbați, solidaritatea dintre generații și protecția drepturilor copilului.*"

Situații de dependență de alții și de vulnerabilitate sunt complexe: persoanele vârstnice însele, familiile lor, îngrijitorii profesionali și voluntari, toți trebuie să respecte drepturile statului. Carta are scopul de-a permite fiecăruia să faciliteze accesul persoanelor vârstnice la drepturile lor fundamentale.

Scopul Cartei este de-a desăvârși și susține măsurile cartei și alte măsuri care sunt deja implementate în unele țări din U.E. și nu de-a le înlocui. Carta are ca scop să crească conștientizarea unui public tot mai larg, să sublinieze drepturile numărului crescând de persoane care primesc îngrijiri pe termen lung și să sprijine bunele practice în Statele

Membre și mai departe. Aceste drepturi nu sunt respectate azi pe deplin dar ambiția noastră este de-a le împlini.

Pe această cale Carta are scopul de-a deveni un document de referință în stabilirea principiilor fundamentale și drepturilor necesare pentru bunăstarea tuturor celor care depind de alții pentru suport și îngrijire datorată vârstei, bolii sau dizabilității.

Ghidul de acompaniament completează și clarifică Carta. Formează o parte integrantă a Cartei și o ilustrează cu exemple multiple de experiențe și inițiative identificate de organizații care au luat parte la redactare.

Acest ghid trebuie să permită tuturor actorilor să se simtă proprietarii principiilor statuate în Cartă și să o adapteze în contextul lor național sau local.

ARTICOLUL 1

DREPTUL LA DEMNITATE, BUNĂSTARE FIZICĂ ȘI MENTALĂ, LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ

CÂND ÎMBĂTRÂNEȘTI ȘI POȚI DEVENI DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SPRIJIN ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUI SĂ AI DREPTUL LA RESPECT PENTRU DEMNITATEA TA UMANĂ , BUNĂSTAREA FIZICĂ ȘI MENTALĂ LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ

ÎN PARTICULAR , AI DREPTUL LA:

- 1.1. Respect pentru, demnitatea umană și prosperitate, indiferent de vârstă , rasă, culoare, naționalitate sau origine socială, posibilități financiare, religie, sex, orientare sexuală sau identitate și gradul de îngrijire și asistență de care aveți nevoie.
- 1.2. Respect pentru și protejarea bunăstării fizice, sexuale, psihologice, emoționale , financiare și materiale.

BUNĂSTAREA FIZICĂ

1.2.1.respect pentru, și protejarea bunăstării fizice și protecție față de orice formă de abuz fizic, care includ :maltratare și neglijență, malnutriție deshidratare, epuizare, frig sau căldură excesivă și orice boli fizice care ar putea fi prevenite.

1.2.2.protecție de orice formă de abuz sexual maltratare.

BUNĂSTARE PSIHOLOGICĂ ȘI EMOȚIONALĂ

1.2.3.respect pentru, și protecție pentru bunăstarea ta psihologică și emoțională și protecție față de orice formă de de maltratare psihică și emoțională.

1.2.4.să te aștepți ca alții să nu-ți cauzeze intenționat sentimente neplăcute, supărătoare, negative sau depresive.

1.2.5.să fiți protejați de orice tendință de separare de o altă persoană cu care doriți să fiți împreună.

SIGURANȚĂ FINANCIARĂ ȘI MATERIALĂ

1.2.6..să fiți protejați împotriva oricărei forme sau a tuturor formelor de abuz financiar și material

1.2.7.să vă așteptați ca cei care au grijă de bunurile voastre materiale și financiare vor face astfel, în interesul vostru, dacă nu sunteți capabili să o faceți singur.

1.2.8.păstrați posesiunile personale la dumneavoastră până veți decide de bunăvoie să le donați sau până la moarte. Ai dreptul la protecție împotriva forțării de a-ți schimba dorința sau să renunți la orice bun financiar și material care este de drept al tău.

PROTEJAREA ÎMPOTRIVA ABUZULUI MEDICAL ȘI FARMACEUTIC

- 1.2.9. protecția față de toate abuzurile medicale și farmaceutice, maltratare și neglijență, incluzând: tratamentul medical necorespunzător, inutil sau excesiv sau folosirea medicației sau negarea tratamentului.

NEGLIJENȚĂ

- 1.2.10. protecția față de neglijența și lipsă de diligență în promovarea susținerii, îngrijirii sau tratament.

- 1.3. protecția față de amenințările de orice natură. Trebuie să fi capabil să te simți în siguranță în mediul înconjurător și cu persoanele din jurul tău.
- 1.4. să ai acces la securitate socială și asistență socială.

ARTICOLUL 2 DREPTUL LA AUTODETERMINARE

CÂND ÎMBĂTRÎNEȘTI ȘI AI PUTEA DEVENI DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SPRIJIN ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUAȚI SĂ AVEȚI DREPTUL SĂ VĂ FACEȚI PROPRIILE ALEGERI ÎN VIAȚĂ ȘI LA RESPECT LA ALEGEREA LIBERĂ. ACEST DREPT SE EXTINDE LA UN APROPIAT TERȚ LA ALEGEREA TA.

Libertatea alegeri,

2.1. Aveți dreptul să duceți o viață care este atât de autodeterminată și independentă cât vă permit capacitățile fizice și mentale și să primiți sfaturi și susținere în acest sens.

2.2. Aveți dreptul de a vă aștepta ca opiniile dumneavoastră, dorințele, și alegerile să fie respectate de cei din jurul dumneavoastră chiar dacă nu sunteți capabil să comunicați elocvent. Aveți dreptul să fiți consultați și să participați la orice decizie ce duce la procese care vă afectează. Aveți dreptul să vă alegeți locul în care să trăiți adaptat nevoilor dumneavoastră, fie în casa voastră sau în cadru instituțional.

2.3. Aveți dreptul să vă păstrați controlul asupra proprietății și venitului dumneavoastră, și să vă ocupați de afacerile financiare și legale proprii și tranzacțiile cu autorități. Trebuie să primiți susținerea solicitărilor de-a face aceasta.

Susținere pentru luarea decizilor

2.4. Aveți dreptul de-a nominaliza un apropiat terț de-a lua decizii și care vă apără în folosul dumneavoastră.

2.5. Aveți dreptul să întrebați pentru a doua opinie asupra stării dumneavoastră de sănătate. Înainte de-a urma tratamentul medical.

2.6. Aveți dreptul să vi se acorde suficient timp să luați în considerare deciziile cu grijă, să accesați documente relevante și să faceți ca alegerile dumneavoastră să primească sfaturi și susținere independente.

2.7. În situația în care ești incapabil de-a lua decizii pentru tine sau te exprimi la o dată ulterioară ai dreptul de-a lăsa instrucțiuni în avans, asupra deciziilor relative cu îngrijirea ta, pentru a fi rezolvate de terța persoană apropiată. Dorințele dumneavoastră trebuie respectate permanent chiar dacă sunt comunicate non verbal sau prin terță persoană aleasă.

Restricții la autodeterminare

2.8. Nu trebuie să fi subiectul niciunei forme de restricții fizice sau mentale decât dacă este un răspuns proporționat la un risc potențial lezant. În fiecare caz, trebuie să se determine să fie în interesul tău printr-un proces transparent și independent verificabil care se poate inversa. Evaluările capacității tale mintale de-a lua decizii nu sunt nici absolute nici de durată și trebuie re-evaluate regulat.

ARTICOLUL 3
DREPTUL LA INTIMITATE

CÂND ÎMBĂTRÎNEȘTI ȘI AI PUTEA DEVENI DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SPRIJIN ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUAȚI SĂ AVEȚI DREPTUL LA RESPECT PENTRU- ȘI PROTECȚIA-VIEȚII PRIVATE ȘI INTIMITĂȚII

Dreptul la viață privată

3.1. Ai dreptul la respect pentru dorința de singurătate. Dacă dorești ,trebuie să ai timpul și spațiul propriu de-a fi singur sau cu persoanele alese.

3.2. Mediul dumneavoastră personal trebuie tratat cu respect, indiferent unde locuiți și de gradul de îngrijire și asistență de care aveți nevoie. Trebuie să fie scopul tuturor celor implicați în ajutorarea , îngrijirea și tratamentul dumneavoastră pentru a evita orice restricție la viața privată sau respect la dreptul relațiilor intime.

3.3. Respectul pentru viața privată este de asemenea reflectat în considerarea sentimentelor tale de modestie. Ai dreptul să fi tratat de îngrijitori cu sensibilitate și discreție.

Dreptul la informarea personală și la comunicare

3.4. Ai dreptul la intimitatea corespondenței. Scrisorile dumneavoastră sau e-mailurile nu pot fi primite, deschise sau citite de o terță persoană fără consimțământul tău. Ai dreptul ai convorbiri telefonice private

3.5. dreptul tău la intimitate trebuie să se reflecte de asemenea în folosirea confidențială a datelor și a documentelor tale. Datele tale personale sunt protejate de lege.

3.6. Ai dreptul să te așteptați ca discuțiile despre starea ta, îngrijirea și tratamentul- fie ținute sau nu în prezența ta – să se exprime cu sensibilitate și discreție, respect pentru intimitatea dumneavoastră.

ARTICOLUL 4

DREPTUL LA CALITATE ÎNALTĂ ȘI LA O ÎNGRIJIRE ADAPTATĂ

CÂND ÎMBĂTRÎNEȘTI ȘI AI PUTEA AJUNGE DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SPRIJIN ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUI SĂ AI DREPTUL LA O CALITATE ÎNALTĂ A NEVOILOR ȘI DORINȚELOR PERSONALE

Calitatea îngrijirii

4.1. Aveți dreptul să obțineți calitate înaltă, sănătatea conformă și permisă și servicii îngrijire de lungă durată care sunt adaptate nevoilor și dorințelor tale individuale și fără nici un fel de discriminare.

4.2. Aveți dreptul să fiți susținuți de persoane care au pregătirea necesară și ajutorul adecvat pentru a răspunde nevoilor tale la asistență, îngrijire și tratament. Fie că sunteți îngrijiți de profesioniști, de membrii familiei sau alte persoane de încredere, trebuie să fi primit, și – trebuie să primească în continuare resurse tehnice, structurale și financiare, pregătire profesională specializată și îndrumarea necesară pentru a le furniza cu asistența de care au nevoie.

4.3 Trebuie să căutați răgazul soluțiilor de îngrijire pentru a permite acelor care vă dau asistență zilnică pauza necesară de-a trăi viața personală și de-a spori calitatea îngrijirii care vă o acordă.

4.4. Ai dreptul să beneficiezi de măsuri pentru prevenirea oricărei deteriorări a –sau să aduci o îmbunătățire a situației tale și să-ți susți independența cât de mult posibil.

4.5. Ai dreptul să te aștepți ca toate persoanele, instituții și grupuri profesionale implicate în îngrijirea, susținerea și tratamentul tău, să comunice, și să coopereze apropiat unele cu altele și să sublinieze îndeaproape serviciile care le acordă pentru a asigura că sunt în interesul tău maxim.

4.6. Ai dreptul să primești ajutor oportun pentru nevoile zilnice.

Îngrijire adaptată

4.7. Dacă și când intri într-o instituție de îngrijire, condițiile și costurile rezidenței trebuie să fie stabilite într-un contract explicit. Informații despre drepturile și responsabilitățile tale trebuie să fie clare și transparente. Ai dreptul să primești prioritar sfaturi la momentul tale.

4.8. Aveți dreptul de-a vă mișca liber în împrejurimi. Ai dreptul să primești sprijin și încurajare pentru mobilitate, atâta timp nu sunt motive medicale care contravin acesta.

4.9. Ai dreptul să pretinzi ca aspectele din trecutul tău și din stil de viață avut, să fie luate în considerare, dacă sunt importante pentru tine.

ARTICOLUL 5

DREPTUL LA INFORMAȚII PERSONALIZATE, SFATURI, CONSIMȚĂMÂNT INFORMAT

CÂND ÎMBĂTRÎNEȘTI ȘI AI PUTEA AJUNGE DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SPRIJIN ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUI SĂ AI DREPTUL LA CĂUTAREA ȘI PRIMIREA INFORMAȚIILOR PERSONALIZATE ȘI SFATUL TOATE OPȚIUNILE VALABILE ȚIE PENTRU ÎNGRIJIRE, SPRIJIN ȘI TRATAMENT PENTRU A FI CAPABILDE-A LUA DECIZII INFORMALE

Dreptul la accesul la informație personală și personalizată

5. 1. Ai dreptul să fi informat asupra stării tale de sănătate și asupra opțiunilor la tratament și la îngrijiri. Acestea includ informații și sfaturi despre șansele de succes sau insucces, efectele potențiale ale medicamentelor, examinărilor sau oricare alte intervenții asupra sănătății fizice sau mentale și asupra vieții cotidiene, și alternativele existente.

5.2. Tu și terța persoană aleasă , continuați să aveți dreptul la accesul datelor medicale personale și să solicitați posibilitatea inspectării tuturor documentelor și examinărilor relevante sănătății tale.

5.3. Dreptul tău să refuzi de-a fi informat trebuie de asemenea să fie respectat.

5.4. Ai dreptul să fi informat și sfătuit privind toate activitățile de recreere , facilități gospodărești și servicii de îngrijiri sociale de care ai putea beneficia indiferent de costul lor. Trebuie să fi capabil de-.a decide care din acestea ți le permiți și ar trebui să ți se prezinte toate informațiile necesare pentru o decizie informală.

Consimțământ informat și consiliere

5.5. Consimțământul tău informat sau acela al unei terțe persoane apropiate alese de tine, trebuie să caute decizii legate de toată îngrijirea și tratamentul la fel ca și orice participare la proiecte de cercetare și studii medicale.

5.6. Ai dreptul la consiliere juridică, reprezentare și apărare. Trebuie săp ți se acorde ajutor legal dacă posibilitatea resurselor tale este insuficientă.

5.7. o parte a dreptului tău la informare și la consimțământul informat dat, este și modul deschis de a-ți se adresa, cu tact și în termenii care-i înțelegi

5.8. Tu sau o persoană aleasă de tine are dreptul să primească informații oportune, clare și cuprinzătoare privind toate serviciile care îți stau la dispoziție. Aceasta trebuie să includă costurile respective și opțiunile pentru adaptarea la necesitățile tale.

5.9. Înainte de încheierea sau de modificarea unui contract pentru o unitate de îngrijire sau alte servicii, trebuie să ai dreptul de-a fi pe deplin informat și sfătuit asupra conținutului și a posibilității de-a face modificări în viitor la această înțelegere, inclusiv servicii și plăți. Informații asupra drepturilor și responsabilităților tale, trebuie să fie clareși transparente.

ARTICOLUL 6

DREPTUL LA O COMUNICARE CONTINUĂ, PARTICIPARE ȘI ACTIVITATE CULTURALĂ

CÂND ÎMBĂTRÂNEȘTI ȘI AI PUTEA AJUNGE DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SUSȚINERE ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUI SĂ AI DREPTUL SĂ INTERACȚIONEZI CU ALȚII, ȘI SĂ PARTICIPI LA VIAȚA CIVICĂ, ÎNVĂȚĂMÎNT CONTINUU ȘI ACTIVITATE CULTURALĂ

6.1. trebuie să ți se atragă atenția și să ți se dea ocazia asupra ocaziilor ivite de-a participa voluntar la viața socială în concordanță cu interesele și abilitățile tale în spiritul solidarității dintre generații. Ai de asemenea dreptul de-a ți se da oportunitatea să execuți munci plătite sau voluntare și să participi la forme de învățământ continuu.

6.2. Ai dreptul la tot sprijinul necesar care să-ți permită să comunici. Ai dreptul de a-ți se lua în considerare nevoia de comunicare și perspectivele, oricare ar fi modul în care acestea sunt exprimate.

6.3. Ai dreptul să te miști liber să-ți urmezi interesele și activitățile. Dacă mobilitatea ta este redusă, ai dreptul la asistență cu respect.

6.4. Ai dreptul la același acces la noile tehnologii și educare și de sprijinul necesar folosirii lor.

6.5. Ai dreptul să continui să-ți exercitezi toate drepturile tale civice, inclusiv dreptul de-a participa la alegerile politice și dacă este nevoie să primești asistență imparțială. Dreptul tău la libertatea de-a alege trebuie respectat și confidențialitatea privind votului tău trebuie păstrată de oricine te asistă.

ARTICOLUL 7

DREPTUL LA LIBERTATE DE EXPRESIE ȘI LIBERTATE DE GÂNDIRE/ CONȘTIENȚĂ: CREZURI, CULTURĂ ȘI RELIGIE

CÂND ÎMBĂTRÂNEȘTI ȘI POȚI AJUNGE SĂ DEPINZI DE ALȚII PENTRU SUSȚINERE ȘI ÎNGRIJIRE CONTINUI SĂ AI DREPTUL DE-A TRĂI CONFORM CU CONVÎNGERILOR TALE, CREZURI ȘI VALORI.

7.1. Ai dreptul la respect pentru valorile și crezurile tale, filozofia vieții și/ sau libertatea religioasă indiferent dacă aceste valori sunt împărtășite de cei care te susțin.

7.2. Ai dreptul să practici și să respecți religia ta și credința spirituală. Ai de asemenea dreptul să obții îngrijire spirituală sau religioasă și îndrumare de la reprezentanții religiei sau credinței tale atunci când ți-o dorești. Ai dreptul să refuzi să participi la activitatea religioasă și să respingi abordările reprezentanților religioși, credința sau filozofia lor de viață

7.3. Fiecare, indiferent de moștenirea culturală valorile religioase sau practici are același drept la respect și toleranță mutuală.

7.4. Ai dreptul să înființezi o asociație, să te atașezi unui grup și la fel, să refuzi asocierea.

7.5. Ești îndreptățit să-ți dezvolți înțelegerea și convingerile politice și sociale și să-ți lărgеști abilitățile și cunoștințele în acest sens.

7.6. Ai dreptul să refuzi orice presiune ideologică, politică și religioasă nedorită și ai dreptul să soliciți să fi protejat împotriva acestora.

ARTICOLUL 8

DREPTUL LA ÎNGRIJIRE PALIATIVĂ ȘI SUSȚINERE, ȘI RESPECT ȘI DEMNITATE ÎN TIMPUL DECESULUI ȘI LA MOARTE

AI DREPTUL SĂ MORI CU DEMNITATE, ÎN CONDIȚIILE CARE SUNT ÎN ACORD CU DORINȚELE TALE ȘI ÎN LIMITELE LEGISLAȚIEI NAȚIONALE ALE ȚĂRII DE REZIDENȚĂ.

- 8.1. Ai dreptul la ajutor cu compasiune și îngrijire paliativă când ajungi la sfârșitul vieții și până mori. Ai dreptul la măsuri care alină durerea și alte simptome stresante .
- 8.2. Ai dreptul să te aștepți să se facă tot ce este posibil ca moartea să fie demnă și tolerabilă. Acel tratament și acompaniament, în această perioadă trebuie să respecte dorințele și să le susțină pe cât este posibil.
- 8.3. Ai dreptul să te aștepți ca profesioniștii medicali și de îngrijire implicați în îngrijirea sfârșitului vieții tale vor include și oferi susținere celor apropiați și sau altor persoane de încredere , conform dorințelor tale. Dreptul tău de-a exclude unele persoane trebuie de asemenea respectat.
- 8.4. Ai dreptul să stabilești dacă și cât va dura tratamentul, inclusiv măsurile de prelungire a vieții, dacă acesta va fi inițiat sau continuat. Instrucțiunile avansate de tine trebuie respectate dacă nu mai ești evaluat ca o persoană cu discernământ.
- 8.5. Nimeni nu poate lua vreo măsură care să ducă sistematic la moartea ta, exceptând dacă sunt autorizați de legislația națională ¹ a țării tale de reședință și trebuie să dai explicații .
- 8.6. În eventualitatea în care nu sunteți capabili să vă exprimați personal, instrucțiuni prelabile privind deciziile referitoare la îngrijirile din perioada sfârșitului vieții trebuie să fie îndeplinite în limitele legislației naționale din țara dumneavoastră de rezidență.
- 8.7. Aveți dreptul la respectul și ceremonia crezului religios și orice dorință exprimată în timpul vieții asupra modului în care trupul tău să fie tratat și îngrijit după moarte

---

*Previziunile legale care reglementează sfârșitul vieții variază de la țară la țară.

ARTICOLUL 9

DREPTUL LA COMPENSAȚIE

CÂND ÎMBĂTRÂNEȘTI ȘI POȚI DEVENI DEPENDENT DE ALȚII PENTRU SPRIJIN ȘI ÎNGRIJIRE, CONTINUI SĂ AI DREPTUL LA COMPENSARE ÎN CAZ DE MĂLTRATARE, ABUZ SAU NEGLIJENȚĂ

- 9.1. Ai dreptul la susținere sau să refuzi ajutorul oricând te găsești în situația de abuz sau maltratare, fie că ești îngrijit într-o instituție sau acasă.
- 9.2. Ești îndreptățit să te aștepti la îngrijire profesională să fiți instruit să recunoști semnele de abuz și maltratare și să acționezi potrivit pentru a rămîne în siguranță de alte maltratări.
- 9.3. Ai dreptul să fi informat asupra căilor prin care poți raporta abuzul. Ai dreptul să raportezi abuzul sau maltratarea fără frica oricărei repercursiuni negative, și să te aștepti ca autoritățile să răspundă potrivit când faci un raport.
- 9.4. Ai dreptul să te aștepti să fi protejat de situațiile pretinse de abuz sau maltratare când completezi o plângerea până cazul a fost investigat complet; aceasta nu implică o schimbare de rezidență, dacă este împotriva voinței dumneavoastră.
- 9.5. Ai dreptul la tratamentul care îți permiteo recuperare completă la orice traumă fizică sau psihologică de care ai suferit ca rezultat al abuzului sau al maltratarii. Trebuie să ți se acorde timp să-ți revii la locul tău.

ARTICOLUL 10

RESPONSABILITATEA TA

CÂND ÎMBĂTRÂNEȘTI ȘI POȚI AJUNGE DEPENDENT DE ALȚII PENTRU AJUTOR ȘI ÎNGRIJIRE, TREBUIE:

10.1. Să respecti drepturile și nevoile al altor persoane care trăiesc și lucrează în mediul tău și să respecti interesele generale ale comunității în care trăiești; drepturile și libertățile tale trebuie limitate de nevoia de respect al drepturilor celorlalți membri din societate.

10.2. să respecti drepturile îngrijitorilor și a echipei de lucru , să fie tratați cu politețe și să lucreze într-un mediu liber de hărțuire și abuz;

10.3. planifică-ți viitorul și ia-i responsabilitatea asupra impactului acțiunii tale și scutește de muncă îngrijitorii și rudele tale, în conformitate cu legislația națională. Aceasta include:

10.3.1. nominalizează un apropiat terț de-a lua decizii și și de-a te susține în interesul tău

10.3.2. lasă în avans, instrucțiuni detaliate privind alegerile tale privind sănătatea ta și bunăstarea inclusiv îngrijirea și tratamentul în timpul vieții tale și la sfârșitul vieții tale de asemenea aranjamentele proprietăților și afacerilor financiare. Dacă nu ești capabil de aceasta, este obligația următoarei rud sau reprezentantului desemnat de-a lua decizii în interesul tău , respectând dorințele tale atât cât este posibil.

10.4 informează autoritățile preocupate și pe cei din anturaj de o situație de abuz, maltratare sau neglijență care ți trăit-o sau ai fost martor.